

קומה ממוצעת, עינים יוקדות ומאירות, חיוך שפוך על הפנים, קסקט הכמעט תמיד על הראש וזקן לבן ומאיר שזורד על פי מידותיו. רבים עוד זוכרים את זיו פניו ומעשיו. איש רב מעש לכלל ולפרט, ירא שמים וישר דרך. ידיו רב לו בייסורי ארץ ישראל ובבנינה שקיים את התורה מעוני וסופו שקיימה מעושר שלא נשמר רק לבעליו ורבים נהנו ממנו. ממייסדי "תלמוד תורה – התימנים" לצדו של ר' יהודה כהן ומי שביתו היה בית ועד לכל עניני העדה בתל אביב ואף מחוצה לה. רב חסד ומעשים לתורה ולחסד עם החיים ועם המתים. מייסד מוסדות ומחזיקם וחבר הנהלת ה"חברא קדישא" בתל אביב מטעם הקהילה התימנית. אהוב למעלה ונחמד למטה: רבי יהודא משאט ז"ל, בעל בית החרושת למרצפות "המומחה". כתבה רביעית בסדרה לתולדות השכונות התימניות הותיקות בתל אביב – יפו, "כרם התימנים" ו"שבזי".

ר' יהודה משאט: ילדות

שרשיה של משפחת משאט קדומים הם מאד. כבר הרמב"ם באגרותיו מספר על יהודי ושמו אבן אלמשאט שהיה שותפו בפרקמטיא. השם "משאט" משמעותו בערבית אורג, על שם מלאכת האריגה שבני המשפחה בפרט ואנשי מחוזם בכלל היו מצויינים בה.

בשנת תרנ"ז נולד לרבי יוסף משאט שהיה רב ושוחט בעיר "משרפה" שבדרום תימן, בנו השני, ויקרא שמו בישראל יהודה (או כפי שהוא הקפיד לאיית את שמו "יהודא" או "יודא" כדי להימנע מכתובת שם ה'). אבי אביו היה האב"ד בעירו.

שנות ילדותו של יהודא לא האירו לו פנים. בהיותו כבן שלש שנים התייתם מאמו ובגיל שש נפטר אביו. ביום פטירתו של רבי יוסף משאט הגיעו להלווייתו המונים מהכפרים הקרובים והרחוקים כשהם תוקעים בשופרות, ובין המלווים נראו גם הרבה מגויי הארץ. יהודא היה ליתום "עגול". בצוק העתים נאלץ מגיל צעיר מאד לעזוב את הלימודים הסדירים ב"חדר" אצל המארי כדי לצאת ולעמול לעזרת משפחתו שהוא היה הצעיר שבבניה והוא יצא לעסוק בממכר טבק בשוק.

חריצות וזריזות היו ממאפייני אישיותו כבר משחר נעוריו. הוא ראה ברכה במסחרו והצליח לעזור בפרנסת אחיו ואחיותיו ועוד יותר מכך – לחסוך. פרוטה לפרוטה חסך עד שהצטבר בידו סכום אגדי במושגים של אז: לירה שטרלינג שלמה. בעיניים מפוכחות שנחון בהם למרות גילו הצעיר, לא השתמש הנער בלירה, גם בזמנים בהם רעב ללחם ממש.

אל גל העלייה מתימן של שנת תרס"ז שמורכב היה מיהודי מחוז חובייש שבדרום תימן, המחוז שבו שוכנת משרפה, הצטרפה גם משפחת משאט. יהודא היה אז בן עשר שנים בלבד. ששת היתומים, חלקם כבר נשואים, עשו את הדרך הקשה בתוך השיירה שמנתה ששים נפש. את הכפר עזבו בחשאי-חשאי, ברגל ועל גבי חמורים בין הרים נישאים וסלעי צוקים באזורים שורצי שודדים עשתה השיירה את דרכה ובנסים הגיעה בשלום לעיר הנמל, ממנה הפליגו נוסעיה ליפו.

בני עליית תרס"ז שמחובייש היו בעלי מרץ ונכונים לכל מלאכה. רובם התיישבו ביפו ונתנו בכך תגבורת וחיזוק לקהילה התימנית שהלכה והתגבשה בעיר. בואם היה לברכה ליפו ולתל אביב בבנין ומאידך גרמו לפעילי עליה בארץ לרצות להעלות לכאן עוד תימנים שיבנו את ארץ ישראל.

בהגיעם ארצה התארחו בני משאט תחילה בבית העולים שיסד בשעתו הגביר ר' ישעיה אג'ימאן ביפו העתיקה. (והיא הנקודה היהודית הראשונה ביפו. כיום בשיפולי "גן הפסגה"). שם שהו יומיים וקיבלו מעט כסף. יחד עמם הביאו ספרי תורה עתיקים. קבלת הפנים שציפתה להם לא היתה קלה. המארחים שהיו ספרדים עדיין לא עמדו על טיבם של יהודי תימן ואפילו הסתפקו בנוגע ליהדותם. ביומיים בהם שהו עולי חובייש בבית אג'ימן בדקו את ציצייתיהם ותפיליהם. כעבור יומיים יצאו בני המשפחה להתגורר בשכונת "מחנה יהודה" שהוקמה זה לא מכבר ושרוב תושביה תימנים היו.

תנאי המגורים בשכונה היו קשים ועלובים וכפי שכבר סיפרנו. אבל גם לקורת גג של פח ועץ לא זכה כל אחד. יהודא היתום "התגורר" בצל הגפנים בשרידי הכרמים שעוד עמדו בין שכונות התימנים. היה עליו לדאוג לפרנסתו והוא לא משך ידיו משום מלאכה שתפרנסנו בכבוד. היה סבל ועבד במאפיה, שימש כפועל בנין ולא בחל בכלום. שכרו הסתכם לעיתים בכדי קניית פיתה בודדת ליום, אותה חילק לשלוש ארוחות. לעת ערב היה שב ל"ביתו" אל תחת גפן ב"מחנה יהודה" היא כיום "שבזי" ואבן מאבני האדמה שימשה לו כר לראשו.

חיבתו הגדולה לעיר הקודש הביאתו לעבור אליה. חודשים אחדים שהה בה ועבד קשות בניקוי בורות מים ובבנין ואז חזר למשפחתו ביפו.

אבל רוחו החזקה של יהודא היתום לא הפתה. ירא שמים היה ומדקדק במצוות. חייו הקשים, יתמותו ותלאותיו לא שברו את רוחו ולא הניאוהו מאמונתו.

ארץ ישראל נקנית בייסורין

עוד טרם מלאו לו י"ג שנים נכנס לעבודה קבועה בביהח"ר למרצפות של "האחים שלוש", ר' יוסף אליהו ור' אברהם חיים, ואביהם רבי אהרן שלוש המפורסם. בחודש הראשון עבד חנם ואחר כך קיבל משכורת דלה של שלשה מיל ליום עבודה של שתיים עשרה שעות. במפעל עבדו עד אז ערבים וסודנים ויהודא היה הפועל היהודי היחיד. פועל ערבי מונה כדי ללמדו את מלאכת ייצור המרצפות והוא לא חסך שבטו מהנער הצנום והיחף כשאליו הצטרפו בשמחה שאר הפועלים... יהודא לא היה מוכן לשאת את ההתעמרות הזאת וברח ליפו. אבל אחד ממכריו שכנע אותו לחזור כי אם ברצונו להתקיים בארץ ישראל עליו לרכוש מקצוע.

חריצותו וזריזותו עמדו לו גם כאן. כמות המרצפות שהצליח לייצר היתה כפולה משל שאר הפועלים. מנהל העבודה נהג להציגו לדוגמא בפני הפועלים בני האומות ולשאול אותם למה יש לו הישגים כפולים משלהם, מה שכמובן העלה עוד יותר את חמתם ואת שנאתם ל"יאמאני" היהודי שהאפיל עליהם. הם התנכלו אליו בכל עת כאשר הוא זוכה ל"דברי חיזוק" מאחד האחראים במפעל: "לא נורא אם תחטוף מכות, העיקר שאתה מתקדם בעבודה..."

מידת גמילות החסדים טבועה היתה בדמו של יהודא מנעוריו, ובאחד הימים ליווה תינוק בן יומו לקבורה ביפו. את ההזדמנות הזאת ניצל אחד הפועלים הסודנים במפעל ורדף אחריו כשחרב שלופה בידו מתוך כוונה להרגו (נשמע מוכר?!). זריזותו וגמישותו של יהודא הצילה את חייו ברגע האחרון.

מעמדו של יהודא בקרב הפועלים הלך והתחזק. הוא קיבל את האחריות על ניקיון המפעל מדי שבוע. כל יום ששי היה עולה לביתו של ר' אהרן שלוש הזקן ומקבל ממנו סמרטוטים לניקוי המכונות ומשסיים היה עולה שוב, מברכו ב"שבת שלום" ומקבל את שכרו השבועי.

ר' אהרן שלוש העריך עד מאד את חריצותו ויושרו של יהודא ומינה אותו כקבלן משנה. כעת באו סדרים חדשים לבית החרושת: יהודא הביא פועלים יהודים שהוא העסיקם באופן עצמאי, החומרים סופקו על ידי משפחת שלוש והשכר היה בהתאם לכמות המרצפות שיוצרו.

עכשיו נפתחה בפניו האפשרות לעסוק במה שכל כך הלם את אופיו: לעזור ולסייע לאחרים ובפרט לבני העדה התימנית שהתקשו כל כך בפרנסתם. הוא הכניס לעבודה בהדרגה עוד ועוד תימנים שתפסו את מקומם של הערבים והכושים שניסו בשל כך להתנקש בחייו פעמיים. עבור פועליו היתה זו הצלת נפשות של ממש. הוא לא רק דאג להם למקום עבודה אלא לימדם את המקצוע יפה יפה.

כל אותה העת עדיין "התגורר" יהודא שכבר בגר תחת כיפת השמים. בינתיים בא בברית שידוכין עם בתו של רבי שלום הכהן, חותנו של העסקן והמוהל ר' יהודה כהן מייסד הת"ת, ובלירה שהיתה שמורה עמו ממסחר הטבק בתימן החל לבנות את הצריף שבו יקים את ביתו, גם הוא ב"מחנה יהודה". ר' אהרן שלוש שלא ידע כי כבר מאורס הוא שלח לדבר בו נכבדות לבתו אבל כבר איחר את המועד.

בינתיים עזב ר' יהודא את בית החרושת של שלוש ועבד במשך תקופה במחלקת ייצור האריחים המצויירים בבית החרושת של הגרמני הוגו וילנד. ב"מפעל הייקים" כפי שכונה, למד ר' יהודא דייקנות, סדר וניקיון.

באותה תקופה הקים ר' יהודא את ביתו בשעה טובה ומוצלחת. הוא לא האריך ימים במפעלו של הגרמני כיון שנודע לו על ר' דוד דב ארבר שהגיע מרוסיה, הקים מפעל למרצפות ומחפש פועלים. הם נפגשו וסיכמו על הבאת פועלים יהודים נוספים אלא שאז פרצה מלחמת העולם הראשונה. בית החרושת של ארבר נסגר ותכולתו נמכרה.

בגלות יפו תל אביב בשנות המלחמה גלה לגליל. "היחס של האיכרים אלינו לא היה טוב, הייתי כבן עשרים עם שני ילדים, גרנו באורוות ועבדנו בשדות אבל ברוך השם גם אז היה לחם לילדים" סיפר לימים.

עם סיום המלחמה שב ל"שבזי" אבל בנייה עדיין לא התחילה בעיר והוא התגלגל בעבודות שונות. עבד בטחנת הקמח של גולומב ונמנה על פועלי פרדס גולדברג. כאשר שב ר' דוד דב ארבר והקים מחדש את מפעלו בתל אביב שב ר' יהודא לעבוד אצלו. כמומחה ותיק ובעל ניסיון היה ר' יהודא היחיד שייצר מרצפות צבעוניות ועסק בטחינת הצבעים וערבובם במקצועיות רבה.

בימים ההם ניתכו על ראשו צרות בצרורות. שני ילדיו נפטרו ולאחריהם גם אמם, זוגתו הראשונה שהקשתה בלדתה. הוא התחזק באמונתו והקים את ביתו בשנית.

בית החרושת למרצפות "המומחה"

בשנת תרפ"ד החליט ר' יהודא משאט כי כבר הגיעה העת לעשות לביתו ולהקים מפעל עצמאי למרצפות, מוזאיקה וכד'. זו היתה יזמה נועזת ביותר. איש מבני העדה התימנית לא קדם לו ביוזמה בהיקף שכזה והוא היה בכך החלוץ שלפני המחנה. או אז בא אליו ר' אברהם סעיד והציע לו לרכוש במחיר מוזל מהמפעל של טובקין מכבש לייצור מרצפות. המכבש הועמס על גמל, ועד שימצא מקום אחר הונח בחלקת עצי הבנות שבמגרשו של גיסו (בזיו"ר) ר' יהודה כהן,

ברחוב שבזי 40. או אז פנה אליו ר' יהודה כהן בהצעה: "לי יש מגרש ולך יזמה ונסיון וגם גיסים אנחנו, הבה ונקים את בית החרושת בשותפות!"

וכך קם בית החרושת הנודע למרצפות, מוזאיקה וחמרי בניין, "המומחה".

בכסף שחסך משך כל שנות עבודתו אצל אחרים הקים ר' יהודה משאט שהיה הרוח החיה בשותפות את המפעל ברחוב שבזי 40. הוא הרחוב בו ישן בעבר תחת הגפנים, הוא הרחוב בו התגורר משך שנים בצריף פשוט.

כדי להקים מבנה בן שנים עשר מטרים רבועים הלך ר' יהודה משאט לבית המסחר של מן וברמן ביפו. כשנכנס אליו, שאל אותו בעל הבית: "תימני, למה באת?" ור' יהודה משאט ענה: "אני בונה בית חרושת לבלטות ואני זקוק לעצים ולפחים, אבל אין לי כסף". ר' נחמיה ברמן נתן לו את

מבוקשו תמורת שטרות חוב. המבנה הוקם, ונערים הובאו לעבודה תמורת עשרה גרושים מצריים. קצב ההתפתחות של בית החרושת היה אטי, אבל לא לאורך זמן. הישועה הגיעה מחיפה: המהנדס והאדריכל גדליהו וילבושביץ, מחלוצי התעשייה והבנייה בארץ, הזמין יום אחד כמות גדולה מאד של מרצפות אצל "המומחה". איכותן ויפיון עשו עליו רושם עז וממנו יצא שמם בכל קצות הארץ: בתל אביב רוצפו מאות בתים במרצפות מתוצרת "המומחה", וההזמנות הגיעו גם משכם, ואפילו ממלון שנבנה בלבנון! וילבושביץ הפנה אליו המון לקוחות וגם המליץ לו לפתוח שני משרדים בחיפה. את החשבונות היה ר' יהודא מגיש בכתב רש"י. לפי עצתו של וילבושביץ פתח יהודא שני סניפים בחיפה על הכרמל ובהדר הכרמל. מתוצרתו נבנו בניינים רבים בחיפה והסביבה. אחר כך פתח משרדים גם בירושלים: ברחוב יפו ובשכונת "קטמון". על לקוחותיו נמנו יהודים, ערבים ונוצרים.

הדרישות לתוצרתו גדלו, "המומחה" החל לעבוד בשתי משמרות, בניו באו לעזרתו, למדו את המקצוע, וכך עסקה המשפחה כולה בבית החרושת למרצפות. גדולי האדריכלים וגדולי הקבלנים דרשו לרצף אך ורק במרצפות "המומחה". בין היתר רוצפו בתוצרת המפעל מבנים ומוסדות ציבור נכבדים: חברת האשלג בים המלח, חברת החשמל בנהריים ו"בית התעשייה" בתל אביב; המרכז הרפואי "הדסה" והאוניברסיטה העברית; "בית הלוחם" בתל-אביב ומשכן הכנסת. למרות האיסור לקנות סחורה מ"היהודים הטמאים", נרכשו מרצפות המפעל גם לריצוף מבנים קדושים לאיסלם. כאשר עמדו לרצף את מסגד עומר בהר הבית בירושלים, זיהה הרצף הערבי את מקור הסחורה, והכריז ש"אלה המרצפות של התימני" ואסור לרצף בהן את המסגד. הפעם לא הועיל שום שכנוע. גם כאשר סיפרו לו שהסחורה יובאה מלבנון, התעקש: "לא לבנון ולא בטיח..."

ר' יהודא עבר מהצריך להתגורר בדירה שכורה, ב"שבזי" כמובן, ורק בשנת תש"ח בנה את ביתו בן שלשת הקומות. בראיון עתונאי אמר פעם: "הכל צריך לעשות לאט לאט, אסור למהר ולקפוץ, כמו הצעירים היום הרוצים לבלוע הכל בבת אחת אדם פעם הוא עולה עד השמים ופעם יורד למטה, למטה..."

המפעל ידע זמנים טובים ולהיפך. מתחרים רבים היו לו וגם תקופות קשות עברו עליו: ימי מלחמת העולם השנייה ותקופת מלחמת השחרור. אבל הוא לא נרתע ולמרות כל הזעזועים הצליח לנווט את ספינתו בין גלי התקופה המתנפצים.

היה בו בר' יהודא שילוב מעניין של תכונות. את המפעל ניהל ביד רמה, ומאידך היתה ידו פתוחה ולבו רחב. ולא פחות משראה ר' יהודא ב"המומחה" כלי לפרנסה ולבנין הארץ, ראה בו מכשיר רב כח לשם סיוע כלכלי לבני הקהילה וליהודים נוספים. את הפועלים שעבדו אצלו בחר בעיקר מנוער יהודי מחוסר עבודה, במיוחד עולים מתימן, שחריצותם, נאמנותם ודייקנותם היו שם דבר, הוא לימד אותם את המקצוע בנאמנות. ולרבים מהם הקים חדרי מגורים בתוך מתחם בית החרושת עד שהצליחו לקנות או להשכיר דירות משל עצמם.

ולא רק בממונו גמל ר' יהודא חסד כי אם גם בגופו, ומתוך סיכון ומסירות נפש. בשנים שקודם קום המדינה, בתקופת המעפילים, היה בית החרושת שלו אחד המקומות שבו הוסתרו מעפילים מיד עם רדתם מהאוניה, מה שיכל להעמיד בסכנה את פרנסתו ואת חירותו. באהבתו

את ארץ ישראל וברצונו בסילוק המושלים הזרים פתח את דלתי מפעלו לכל המחותרות שלחמו בבריטים, תרם להם כסף וחומרי בניה ואף החביא במתחם בית החרושת שני סליקים: האחד של נשק והשני של כרוזים כנגד השלטון העויין. כרוזים שהודבקו באישון ליל.

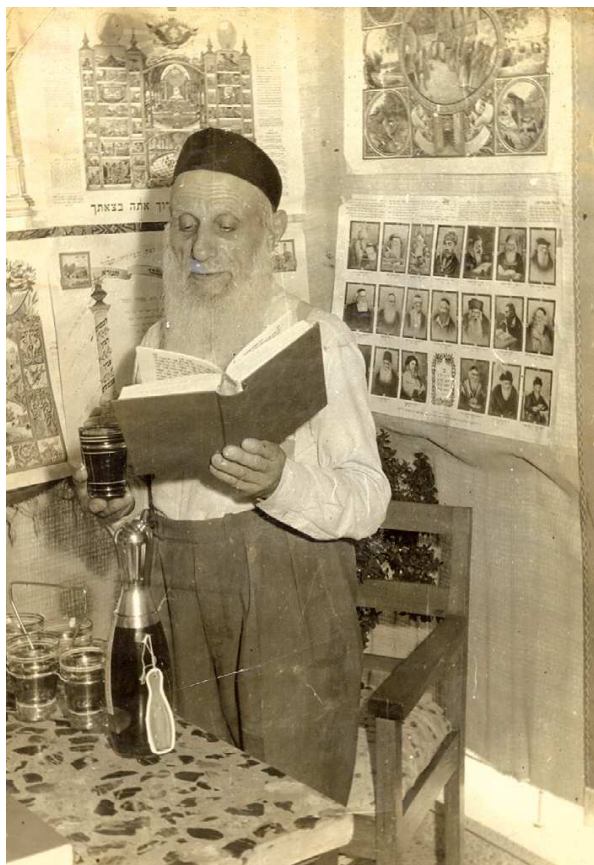
בחופשות הקיץ של שנות התש"כ הראשונות היו מגיעים לעבוד אצלו בחורי ישיבה. הם כמובן לא היו מומחים גדולים בעבודתם, בלשון המעטה... אך הוא שילם להם בעין יפה, בפרט לאלו שהבחין שהם משתדלים לעבוד באמונה כפי יכלתם.

איש ירא אלקים

ירא שמים מרבים היה ר' יהודא ומדקדק במעשיו. בכל הקשור להלכה לא הכיר ויתורים על אף שבנוגע לענינים אישיים היה סלחן ומחלן. איש ישר דרך שנשא ונתן ביושר ובאמונה. מלא היה באמונה תמימה שהחזיקתהו בכל גלי ומשבירי חייו ואלו לא הטיבו עמו ביותר. גם אשתו השניה נפטרה בצעירותה, אך הוא נשא אבלו בלבו, הקים את ביתו בשלישית ותמיד היתה שמחתו קורנת מפניו המאירות.

"אם תשאלוני" ספד אחריו ר' שלום
צהבי שהיה מזכירו כיובל שנים, "אם שבע
נחת בחייו או שבע רוגז, זאת אומר: הרוגז
והנחת לא משו ממנו והם היו תמיד מצויים
עמו..."

מידה טובה היתה בו שמעולם לא
נטר טינה למשנאיו. סיפר לי יהודי נכבד
שליט"א: "בצעירותי עבדתי אצלו תקופה
קצרה עם חברים. זו היתה עבודה מזדמנת,
בלי תלוש ותנאים וכדומה. והנה התקצף
עליו אחד העובדים הזמניים והטיח בו
עלבון קשה וכינוי גנאי. בחור צעיר מול בעל
הבית הזקן והנכבד. ר' יהודא לא ענה לו וגם
לא שילח אותו מהמפעל בבושת פנים.
בתנועת אצבע דוממת הורה לו לבוא אחריו
למשרדו, שילם לו את כל המגיע לו עד
עכשיו ורק אחר כך ביקשו לשוב לביתו".

כמנהג בעלי בתים חשובים בתימן הקים בית כנסת בסמוך לביתו והשקיע רבות בטיפוחו.
(בשנים האחרונות פתחה בתו של ר' יהודא, הגב' מעוז תחי', את ביהכנ"ס שנעזב עם השנים
ומתקיימים בו כיום שיעורים). עושרו לא העבירו על דעתו והוא תמיד נותר חביב, חייכן ומסור
לכל. בכבוד בחלה נפשו ותענוגות החיים היו ממנו והלאה. את שכונת "שבזי" לא אבה לעזוב גם
כאשר התעשר מאד. כאשר נשאל על כך בראיון עיתונאי השיב כי כיהודי שומר תורה ומצוות

מעדיף הוא להשאר בחממה הקהילתית הזו. הוא גם סיפר אז כי במפעלו ובתוצרתו מכניס הוא את כל השכלולים המודרניים כפי רוח הזמן אך לא בחייו האישיים שכן הוא "משתמש במודרניזציה רק כשהיא מביאה תועלת" אך מהותו נותרה כמקדם.

כך נפרדים שותפים

כל אותן שנים כמעט ולא פקד שותפו וגיסו רבי יהודה כהן את המפעל בהיותו עסוק בעניני העדה ובפרט בהחזקתם וקידומם של ה"תלמוד תורה לתימנים" וביה"ס לבנות. גיסו ר' יהודה משאט לא העיר לו על כך, והיה בכך משום תרומה נוספת לת"ת שהוא היה מראשי מחזיקיו ברוחניות וגשמיות.

עם הזמן הסתבך ר' יהודה כהן בעסק ביש כאשר ביקש להקים יישוב תימני בשרון, "אביב השרון" שמו, וערבי שניצל את אימונו וקיבל ממנו את הכסף תמורת קרקעות נמלט בהשאירו אותו נקי מנכסיו ומכספים רבים שהופקדו אצלו. ר' יהודה משאט נחלץ לעזרתו ובמשך תקופה ארוכה החזיר לכל המפקידים את כספיהם.

הברכה שרתה במפעל והעבודה הלכה ורבתה. ר' יהודא משאט עבד בשתי משמרות כדי לאפשר לר' יהודה כהן לעסוק בחינוך, עד כי חש כי אינו יכול עוד לשאת במשא לבדו, ומתוך הסכמה החליטו לפרק את השותפות. רבי רפאל אלשיך ורב נוסף הסדירו את עניני הממונות. ר' יהודה משאט נשאר עם בית החרושת ושילם לגיסו את חלקו. משך תקופה ארוכה היה ר' יהודא משאט שולח לר' יהודה כהן סכום כסף מדי שבוע.

כעבור זמן מה ניסה ר' יהודה כהן לשוב ולפתוח בית חרושת למרצפות וכבר קנה שטח אדמה. דא עקא, הוא לא הכיר את המלאכה כמעט... ואז שלח לו ר' יהודא משאט את אחד העובדים הטובים במפעלו כדי שילמד אותו ואת בניו את המלאכה...

נושא דברים בסעודה של ה"חברא קדישא"

במשא העדה

תמיד היתה בו בר' יהודא משאט משיכה לעזור ולסייע. בשקט וכמעט ללא תפקידים רשמיים עמד תמיד במרכז הענינים. "הוא נמנה עם אנשי החזון והמעשה שהניחו את אבני התשתית בבנין העדה בתל אביב, שבמרוצת השנים הפכה להיות הגדולה שבקהילות תימן בארץ, המצויינת במוסדות תורה, חינוך וחסד שנעשו דוגמה ומופת לקהילות האחיות בערי הארץ וביישוביה..." כתב עליו פרופ' ר' יהודה רצהבי ז"ל, "הוא נטל חלק פעיל בכינון 'התאחדות

התימנים' ואף תרם לה ביד נדיבה. תמך בתלמידי חכמים ובאברכי ישיבות, וייסד את ישיבת 'בית יוסף' על שם אביו. ביתו היה בית ועד לעסקני הקהילה...". ושלא לדבר על כך שמיד שרווחה פרנסתו פתח את ידו לצדקה ברחבות גדולה.

קשרים רבים קשר עם ראשי היישוב וכך יכל להיות לעזר לרבים על אף שלא כיהן בתפקיד רשמי בעסקנות כי אם "מנהל בית חרושת" ותו לא, כביכול. משך תקופה קצרה אף ישב כחבר ב"מועצת העם". היה זה כאשר נציג העדה התימנית. מר סעדיה כובשי שהתגורר בירושלים הנצורה לא יכל להגיע לתל אביב ור' יהודא מילא את מקומו.

"הזריזות והחריצות היו לו למופת...". מספר מזכירו ר' שלום רצהבי, "בטלה ובזבוז זמן לא ידע כלל. היום והלילה אצלו היו כרוכים יחדיו... את יומו התחיל בעבודת הבורא בשעה מוקדמת. לא האיר היום וכבר ראית אותו עמל יד ביד עם פועליו. בסיום יומו הלילה היה קודש לעבודת הציבור...".

את כל נשמתו השקיע במוסדות החינוך שהוא היה שותף בהקמתם עם גיסו ר' יהודה כהן. וגם בכך היתה הרבה רוח של העזה וחזון. והדברים לא היו פשוטים כלל ועיקר. כאשר הוקמו גני הילדים ובית הספר לבנות "זרובבל" הסתובב בעצמו על פתחי הבתים וביקש לשלוח את הבנות לבית הספר, או ששלח את מזכירו ר' שלום רצהבי שהודיע: "אדון משאט מבקש לשלוח את הילדה לבית הספר" ורק מפני כבודו הסכימו ההורים לשלוח אותן לחינוך מסודר במקום לעשות ספונז'ה בבתי אחרים בגיל תשע. רבות מהן אמרו לימים כי רק בזכותו יודעות הן קרוא וכתוב.

הוא עמד בעינא פקיחא על המוסדות. נאמן לדרכו כי בחדשנות אפשר להשתמש רק במידה והיא מביאה תועלת, לא חסך בשכלולים וקידומים גם אם מדובר היה בפסנתר שקנה לגן הילדים... הוא נלחם ללא חת על צביונו הרוחני של ה"תלמוד תורה לתימנים" שישאר נאמן למורשת אבות. ומאיך הכניס בו את כל השכלולים: קייטנה, מסעדה לילדים נזקקים, ספריה וכולי. היו צריכים מורה לאנגלית? שלח אחד מבני העדה על חשבוננו לאנגליה כדי ללמוד את השפה והוראתה. וכשפגש בימי החופש ילדים שהסתובבו בחוסר מעש שלח אותם על חשבוננו לקייטנת הת"ת.

עם השנים נעשה לחבר הנהלת ה"חברא קדישא" בת"א מטעם הקהילה התימנית וגם כאן ניצל את מעמדו לסייע ולעזור לנזקקים לכך.

עם הרב צוביירי זצ"ל רב העדה בת"א, ועוד מבני הקהילה

רב חסד

בין הרשימות בעזבונו נמצאו לימים קבלות על תרומות

בהיקף ענק וגם רבגוני מאד. היו שם תרומות ל"תלמוד תורה לתימנים" ולבית הספר לבנות "זרובבל", כמובן, אך גם לגני הילדים, לפדיון שבויים, לגאולת האדמה, לאגודת מגן דוד, לעולי אוסטריה וגרמניה, לליגה למלחמה בשחפת, המלווה הלאומי, ולמה בעצם לא? שלא לדבר על ספר שלם שנמצא בין גנזיו ובו רישומים של תרומות לנזקקים שקיבלו הימנו "מתן בסתר".

לתרומותיו מעולם לא נתן פומבי. מספרת בתו הגב' מעוז תחי': "כשמצאתי את המסמכים שאלתי את אמי ע"ה ואת מזכירו שלום רצהבי ז"ל: למה זה לא ידוע? למה לא ידעתי על כל התרומות האלו? אבל הם השיבו כי הוא היה אדם צנוע. לא יפלא כי בתשל"ו, כאשר בקשו להעניק לו את התואר 'יקיר תל אביב', סרב בענוותו.

על שני דברים

יפה סיכם את פרשת חייו, הפרופ' ר' יהודה רצהבי ז"ל, גדול חוקרי תימן שגדל אף הוא ב"כרם התימנים": "עולמו עמד על שני דברים: על עבודה ועל גמילות חסדים. את העבודה קיים בגופו ובמפעלו שסיפק תעסוקה לפועלים והיה מקור פרנסה למשפחות רבות. הליכותיו היו של פשטות וענווה. ירא שמים בתכלית ומדקדק בקלה כבחמורה. משכים ומעריב לתפילה בציבור בבית כנסת, שכונן לעצמו וליוצאי מקומו. נשא ונתן באמונה ושמו הטוב נודע בשערים. קנאי היה לערכי דת ומסורת. בתלמוד תורה של הקהילה נאבק ללא חת, שחינוך הבנים ישא אופי דתי מובהק, ושינחיל לדור הצעיר את מסורת האבות: בטעמים, בתורה, בתפילה ובהליכות חיים. גמילות חסדים שלו כפולה היתה: עם החיים ועם המתים. והואיל ועמלו עם הציבור היה לשם שמים, ללא שכר וללא טובת הנאה, לא יצאו עוררים כנגדו והיה רצוי לכל אחיו!"

בה' כסליו תשל"ח השיב ר' יהודא משאט נשמתו ליוצרה.

[מקורות: מאמרו של פרופ' ר' יהודה רצהבי ז"ל ב"במעגלות תימן", ראיון עם רבי יהודא משאט וכתבות לזכרו, רשימות וזכרונות של בתו הגב' רות מעוז תחי' מת"א וזכרונות נכדתו הגב' מזל רובין תחי' מברר שבע.]

מכון "תל אביב של מעלה"

ת.ד. 455 ב"ב

פקס: 03/6180387

באבאד10@קאבנאקי.נעט :ל"א